

@Tarikheman3

کد پاور: ۱/۳

پاورپوینت متن و تصویر درس ۳

تاریخ ۱

پایه : دهم علوم انسانی

تهیه و تنظیم از : احمد اسدی اقدام – مرند (آذربایجان شرقی)

موضوع درس ۳

باستان شناسی؛

در جست و جوی میراث فرهنگی

هدف کلی از این درس :

در چند قرن اخیر، علم باستان شناسی نقش مؤثری در مطالعه گذشته بشر ایفا کرده است. در این درس، با کاوش درباره باستان شناسی و روش کار باستان شناسان، انتظار می رود بتوانید نقش و اهمیت دستاوردهای باستان شناسی را در شناخت فرهنگ جوامع گذشته بیان کنید و مسئولیت خود را در برابر آثار باستانی و تاریخی توضیح دهید.

باستان شناسی چیست؟

باستان شناسی چیست ؟

علمی است که آثار باستانی و تاریخی را به منظور شناخت فرهنگ و شیوه زندگی انسان ها و جوامع گذشته، بررسی می کند.

باستان شناسی

کسی است که بر اساس آثار باقی مانده از بشر، گذشته انسان و جامعه، به ویژه تغییرات فرهنگی آنها را در طول زمان، بررسی و تحلیل می کند.

باستان شناسی

به تمامی اشیاء، ابزارها، بناها و مکان هایی می گویند که ساخته دست بشر و محصول اندیشه او هستند.

آثار
باستانی و تاریخی

برخی از صاحب نظران هدف علم باستان شناسی را شناخت انسان و پژوهش در فرهنگ او می دانند.

هدف علم باستان شناسی : شناخت انسان و پژوهش در فرهنگ او

۱۸۷۶ م - کاوش‌های شلیمان در تروا (آسیای صغیر)

۱۸۴۲ م - اولین مرحله کاوش در خورسباد
کار یونان باستان شناس ایتالیایی بود (عراق)

۱۸۹۹ م - حفاری در بابل

۱۸۹۷ م - دست جامی به شکل
بز کوهی بالدار از تفره و طلا
به دست آمده از شوش (ایران)

۱۷۹۹ م - کشف سنگی که سبب
آشنایی با عهد هیروگلیف شد (مصر)

۱۹۲۲ م - حفاری مهم در
شهر سومری نور (عراق)

۱۹۰۷ م - آغاز کاوش در جریکو (اریحا) کهن‌ترین
شهر شناخته شده (فلسطین)

۱۹۲۲ م - کشف پر آوازه قبر فرعون توتنخامون، در
قرن ۱۲ قبل از میلاد (مصر)

تاریخ چند کشف مهم باستان‌شناسی در منطقه دریای مدیترانه و جنوب غربی آسیا

• مأخذ: فرهنگ‌نامه کودکان و نوجوانان، جلد ۶

۱۸۵۴ م - کاوش در دهکده‌های ساحل دریاچه‌ها در سوئیس

۱۸۴۶ م - آغاز حفاری دره‌الشتات، مربوط به عصر آهن (اتریش)

۱۸۷۶ م - نخستین کشف هنر غارنشینان در آلتامیرا (اسپانیا)

۱۹۴۰ م - کشف هنر غارنشینان در (اسکوا) فرانسه

۱۹۵۱ م - تجدید کاوش در سارگینو دهکده‌های برج‌دار ماقبل تاریخ

۱۷۳۸ م - نخستین حفاری در پیشی و اهر کولانوم (ایتالیا)

۱۸۷۵ م - حفاری آگنایی‌ها در االسپ (یونان)

۱۸۸۶ - ۱۸۸۷ م - کاوش‌های شلیمان در میستا (یونان)

۱۹۰۰ م - آغاز حفاری در کرت

مکان یا مَحَوِّطَةُ بَاسْتَانِی

مکان یا مُحَوَّطَةٌ باستانی

به جاهایی که باستان شناسان در آنجا آثار باستانی و تاریخی را مطالعه و در مواردی کشف می کنند ،
مکان باستانی گفته می شود.

مهم ترین ویژگی :

مکان های باستانی و تاریخی از نظر شکل و وسعت متفاوت اند.

برخی از آنها سکونت گاه روستایی یا شهری هستند که چند هکتار وسعت دارند . مانند شهر سوخته
در ایران و شهر پمپئی در ایتالیا.

شهر سوخته در سیستان (ایران)

محوطه باستانی بيشاپور

محوطه باستانی چغازنبیل شوش

محوطہ شہر پمپئی (ایتالیا)

شهر پمپی (ایتالیا)

شهر پمپئی (ایتالیا)

شهر پمپئی ایتالیا ، شهر مجسمه های سنگی

کشف بقایای تقریباً سالم دو مرد در پمپئی

موزه شهر سوخته - سیستان

قبرهای ۵۰۰۰ ساله در شهر سوخته

کشف چشم مصنوعی در شهر سوخته

غارها، گورستان ها و آرامگاه ها

غارها، گورستان ها و آرامگاه ها نیز از جمله مکان های باستانی مورد توجه و علاقه باستان شناسان هستند.

اشیا ی بدست آمده از گورهای باستانی ، از جذاب ترین و پربیننده ترین آثار موزه ای هستند.

sobhezaros.ir

غارها، گورستان ها و آرامگاه ها

مصالح آرامگاه ها

معماری آرامگاه ها

شیوه تدفین مردگان

اشیای داخل گورها

اطلاعات ارزنده ای در باره :

میزان پیشرفت
های فنی

وضعیت اقتصادی

فرهنگ

باورها

نظام اجتماعی

مردمان و جوامع گذشته ارائه می دهند .

غار باستانی شاپو

غار باستانی

گورستان تاریخی خارک

کشف گورهای باستانی عجیب در مصر

گورهای دسته جمعی

قبری با گنج طلای چند کیلویی

مقبره توتنخامون

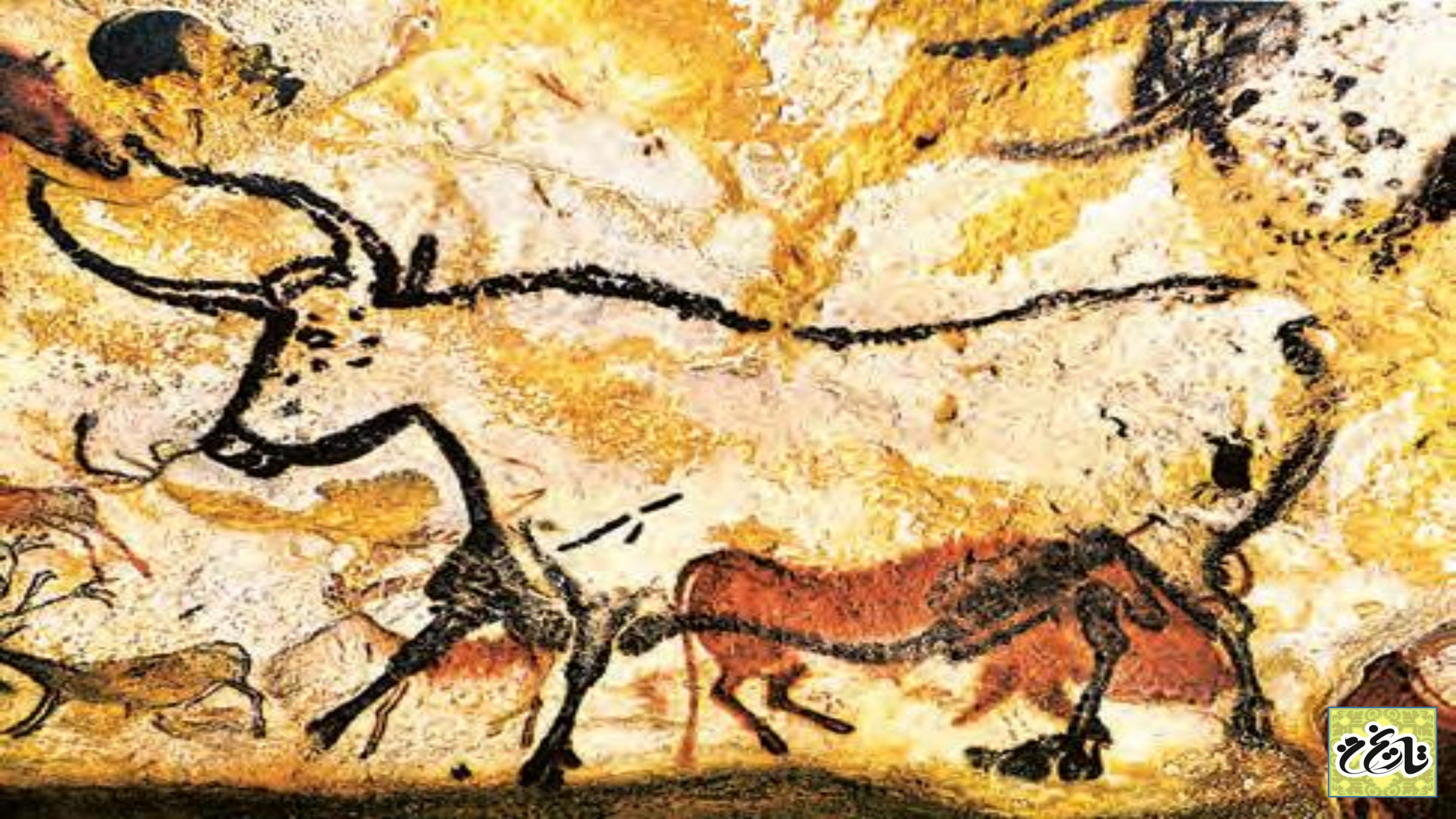

غارها، گورستان ها و آرامگاه ها

نقاشی ها و اشیاء کشف شده از غارها نیز منبع ارزشمندی برای مطالعه و شناخت زندگی مردم دوران پیش از تاریخ به شمار می روند.

نقاشی دیوارهای غارها منبع ارزشمندی برای مطالعه و شناخت زندگی مردم دوران پیش از تاریخ

کوه ها و صخره ها

برخی دیگر از آثار تاریخی بر سینه کوه ها و صخره ها کنده شده اند.

در گوشه و کنار ایران به ویژه در فارس، همدان و کرمانشاه، سنگ نوشته ها، نقش برجسته ها و گوردخمه های متعددی بر دیواره کوه ها و صخره ها نقش بسته اند و گوشه ای از فرهنگ و تمدن کهن ایرانی را به نمایش گذارده اند.

خواب ازدهای سنگی در دل کوه های زنجان

گور دخمه هرسین کرمانشاه

گور دخمه های اورارتویی

مقبره ها و نقش برجسته های نقش رستم / مرودشت استان فارس

تپه های باستانی

**تپه های باستانی نیز یکی دیگر از مکان های مهم باستان
شناختی به شمار می روند.**

هنگامی که در دوره های زمانی مختلف ، **مردمانی در یک مکان سکونت کنند** ، به تدریج
چند لایه باستانی روی هم قرار می گیرند و **تپه های باستانی** را شکل می دهند.

تاکنون شمار زیادی از این تپه ها در ایران شناسایی و حفاری شده اند.

تپه باستانی کُنارِ صندل – جیرفت

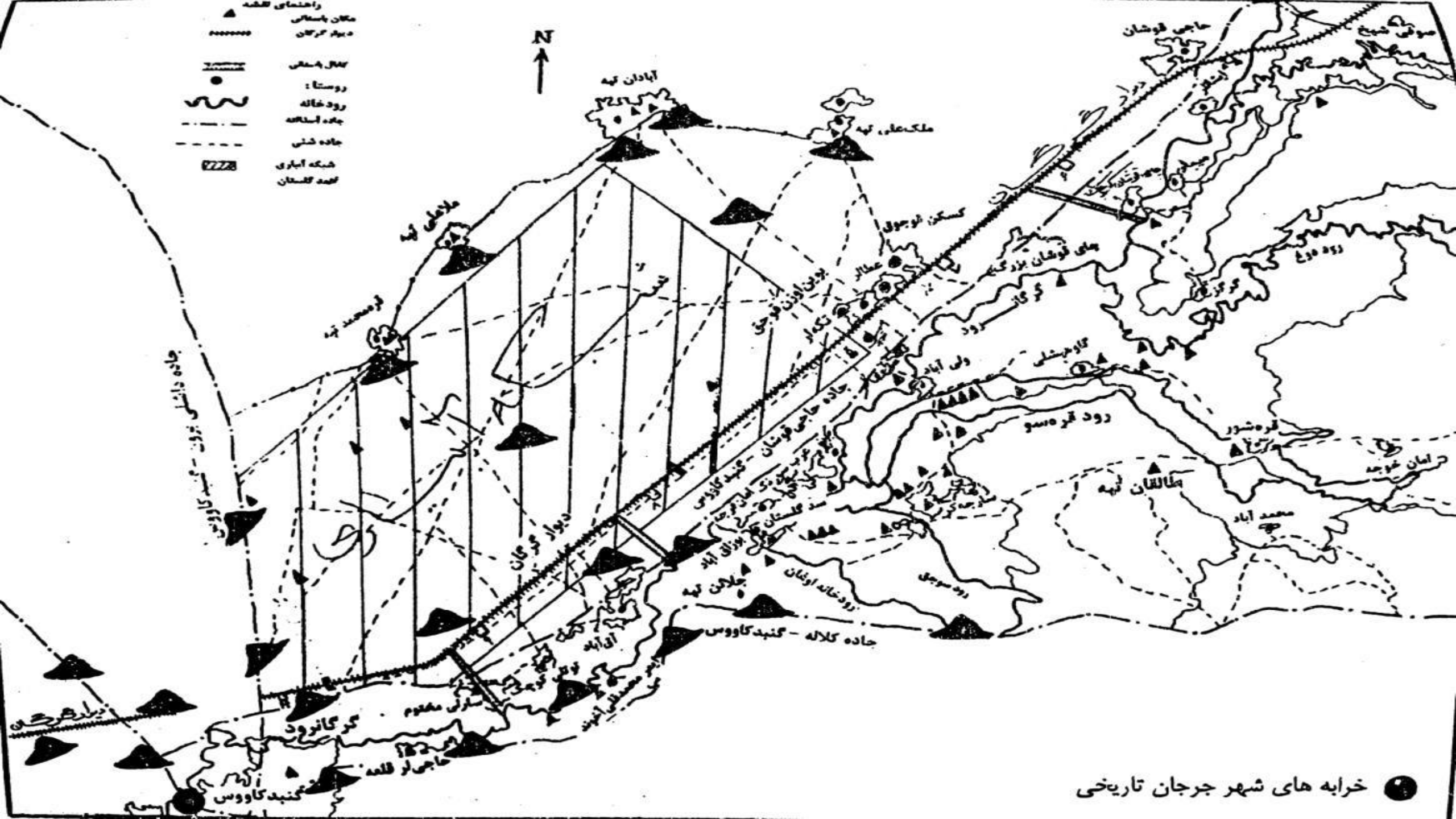

په باستانی سر تپه

- ▲ راجه‌های لشکر
- مکان باستانی
- دیوار گردان
- ▬ جاده باستانی
- روستا
- ~ رودخانه
- - - - جاده آسفالت
- - - - جاده شلی
- ▨ شبکه آبیاری
- ▨ نموده گلستان

خرابه های شهر جرجان تاریخی

تپه باستانی سیلک در کاشان

تپه حصار دامغان

مراحل کار باستان شناسان

مراحل کار باستان شناسان

۱

شناسایی و کشف

۲

کاوش و حفاری

۳

استخراج و تنظیم
اطلاعات

مرحله اول کار باستان شناسان

شناسایی و کشف

مرحله اول : شناسایی و کشف

نخستین گام باستان شناسان ، شناسایی و کشف مکان ها و مَحَوِّطه های باستانی و تاریخی است.

البته برخی از آثار و بناهای تاریخی، مانند تخت جمشید و طاق بستان، بر سطح زمین قرار دارند و به آسانی قابل شناسایی هستند.

اما بخش زیادی از آثار باستانی زیر خاک و یا در اعماق دریاها و رودخانه ها قرار گرفته اند.

طاق بستان – کرمانشاه

فانچ

تخت جمشید

آرامگاه کورش

کتبه یستون

آثار کشف شده زیر زمین

شهر زیر آب اولوئوس-یونان

فانچ

مرحله اول : شناسایی و کشف

برای کشف آثار باستانی و تاریخی ، باستان شناسان از چه چیزهایی استفاده می کنند ؟

رجوع به کتاب های تاریخی، سفرنامه ها و ...

استفاده از ابزارها و فناوری های جدید و پیشرفته ای

ابزارها و فناوری های جدید و پیشرفته ای

پهپادها

سامانه اطلاعات جغرافیایی

رادارها

ابزارها و
فناوری های

روش های الکترو مغناطیسی

عکس های هوایی

تصاویر ماهواره ای

نمونه هایی از پهپادهایی که باستان شناسان از آنها برای شناسایی و کشف مکان های باستانی استفاده می کنند

استخراج شواهد باستان شناسی از تصاویر ماهواره ای

عکس های هوایی

استفاده از رادار

روش های الکترو مغناطیسی

روش های الکترو مغناطیسی

کشف و شناسائی آثار باستانی

گاهی برخی از آثار و بناهای تاریخی به صورت اتفاقی و اغلب در نتیجه فعالیت های کشاورزی و عمرانی و یا بروز پدیده های طبیعی مانند سیل و زمین لرزه ، از دل زمین نمایان شده ، نظر باستان شناسان را به خود جلب کرده اند.

تعدادی از آثار و بناهای تاریخی کشور عزیزمان ایران ، مانند مردان نمکی زنجان و تمدن عظیم جیرفت در استان کرمان نیز به طور تصادفی کشف شده اند.

برخی از این کشفیات اتفاقی همانند آنچه در جیرفت رخ داد ، توأم با حفاری های غیرقانونی و قاچاق گسترده آثار ارزشمند باستانی بود.

نمایان شدن آثار تاریخی در اثر بروز پدیده های طبیعی مانند سیل و زمین لرزه

مردان نمکی زنجان

رئی گشت

مردان نمکی زنجان

مردان نمکی زنجان

تمدن عظیم جیرفت در استان کرمان

جیرفت ، قلب پنج هزار ساله یک تمدن کهن

آرامگاہ شی ہوانگ تی ، امپراتور چین باستان با ۸۰۰۰ مجسمہ سرباز

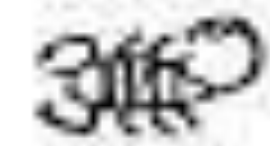
Phonetic

Ideographic

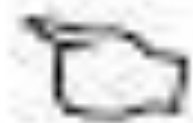
F

To carry

M

To Breath

D

To Grasp

سنگ نوشته مشهور روزتا با خطوط مصر باستان

مرحله دوم کار باستان شناسان

کاوش و حفاری

مرحله دوم : کاوش و حفاری

گام دوم فعالیت باستان شناسی، **حفاری برای بیرون آوردن و نمایان کردن آثار** است که در دل خاک قرار گرفته اند.

حفاری، یکی از مراحل حساس کار باستان شناسان و نیازمند دانش ، تجربه و دقت فراوان است.

ممکن است با کوچک ترین اشتباه، آسیب بزرگی به آثار و بناهای تاریخی در حال کاوش وارد شود.

چرا که

حفاری در باستان شناسی

حفاری در باستان شناسی

Photo: Received

نحوه برخورد باستان شناسان با آثار باستانی

باستان شناسان اگر در حفاری و خاک برداری، به بنای تاریخی برخورد کنند:

نقشه آن بنا را مشخص می کنند .

نخست

آنان همچنین اگر به شیئی برخورد کنند ، نخست در همان وضعیت از آن عکسبرداری و تمامی مشخصاتش را به طور دقیق ثبت می کنند.

آن را از خاک بیرون آورده و مراحل بعدی تحقیقات ، در کارگاه ها و آزمایشگاه های مجهز ادامه می یابد.

سپس

حفاری در باستان شناسی

حفاری ، مرحله بسیار حساس

حفاری ، مرحله بسیار حساس

اقدامات باستان شناسان بعد از حفاری

اقدامات باستان شناسان بعد از حفاری

مراحل سوم کار باستان شناسان

استخراج و تنظیم اطلاعات

مرحله سوم : استخراج و تنظیم اطلاعات

در این مرحله ، باستان شناسان آثار یا بناهای باستانی کشف شده را به لحاظ قدمت ، مواد و مصالح به کار رفته در آنها و نیز کاربردهایشان ، بررسی می کنند .

علاوه بر این ، باستان شناسان با مقایسه آثار و بناهای باستانی در زمان های مختلف ، می کوشند سیر پیشرفت های فنی ، هنری و فرهنگی گذشتگان را درک کنند .

آنان همچنین از طریق مقایسه آثار و بناهای باستانی سرزمین ها و تمدن های گوناگون ، روابط جوامع گذشته و تأثیرات فرهنگی و اقتصادی آنها بر یکدیگر را توضیح می دهند .

مرحله سوم : استخراج و تنظيم اطلاعات

تعیین سن آثار باستانی

تعیین سن آثار باستانی

باستان شناسان برای تاریخ گذاری و تعیین سن آثار باستانی ، از روش های علمی پیشرفته ای مانند:

روش رادیو کربن

شیوه « پتاسیم - آرگون »

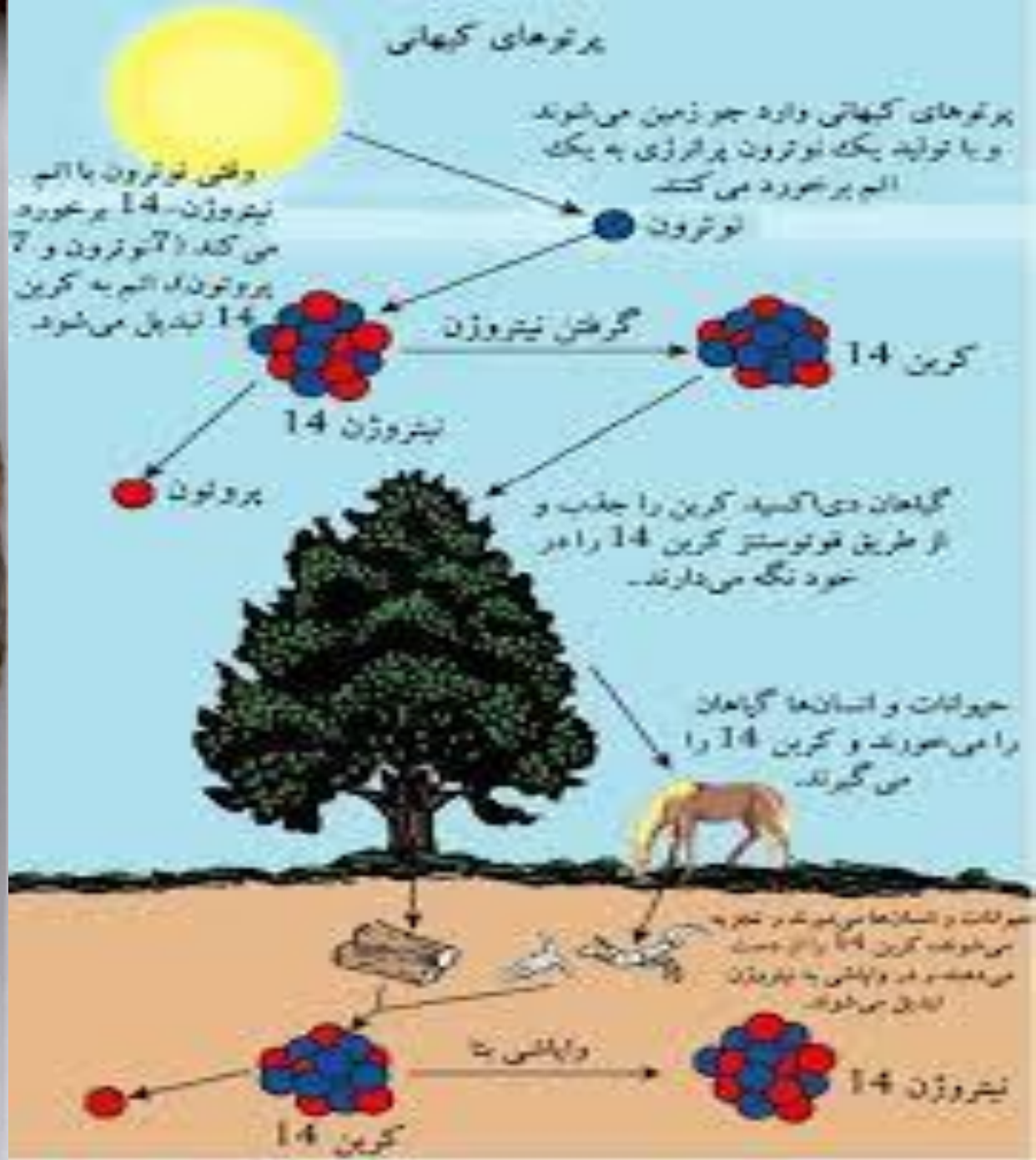
استفاده می کنند

۵۷۳۰ سال بعد از مرگ اسب
۵۰ درصد از رادیوکربنی که
همراه غذا به بدن حیوان رسیده
بوده است، به صورت تابش‌های
رادیواکتیوی تحلیل می‌رود.

لیست خدمات ژئو کرونولوژی

شماره	روش سن سنجی	دستگاه آنالیز	توضیحات
۱	سن سنجی به روش پتاسیم-آرگون (K-Ar)	-	فراکشن های سنگی، رسی و کاتی های جدا شده (برای مثال: بیوتیت، هرنبلند، سریسیت، فلدسپار-پتاسیوم، ایلیت، گلوکونیت و غیره)
۲	سن سنجی به روش پتاسیم-آرگون (K-Ar) به صورت مضاعف	-	۲ اندازه گیری مستقل روی یک نمونه
۳	سن سنجی به روش آرگون ۳۹-آرگون ۴۰	-	فراکشن های سنگی، رسی و کاتی های جدا شده (برای مثال: بیوتیت، هرنبلند، سریسیت، فلدسپار-پتاسیوم، ایلیت، گلوکونیت و غیره)
۴	سن سنجی به روش اورانیوم-سرب	TIMS	اندازه گیری روی یک دانه منفرد (برای مثال: زیرکن، منازیت، تیتانیت و آپاتیت)
۵	سن سنجی به روش ایزوکرون اورانیوم-سرب	SHRIMP	اندازه گیری روی یک دانه منفرد
۶	سن سنجی به روش روبیدیوم-استرانسیوم	TIMS	سن سنجی ایزوکرون کل سنگ و کاتی
	سن سنجی به روش ساماریوم-ئئودیمیوم	TIMS	سن سنجی ایزوکرون کل سنگ و کاتی
	سن سنجی به روش رنیوم-اسمیوم	-	سن سنجی به روش رنیوم-اسمیوم

شکل 2

موزه ها؛ گنجینه های آثار باستانی

موزه ها ؛ گنجینه های آثار باستانی

موزه ها مهم ترین مکان گردآوری، نگهداری، مرمت، مطالعه و نمایش آثار باستانی هستند.

موزه ملی ایران باستان از جمله بزرگ ترین موزه های ایران است که آثار باستانی ارزشمندی در آن حفظ و به نمایش گذارده شده است.

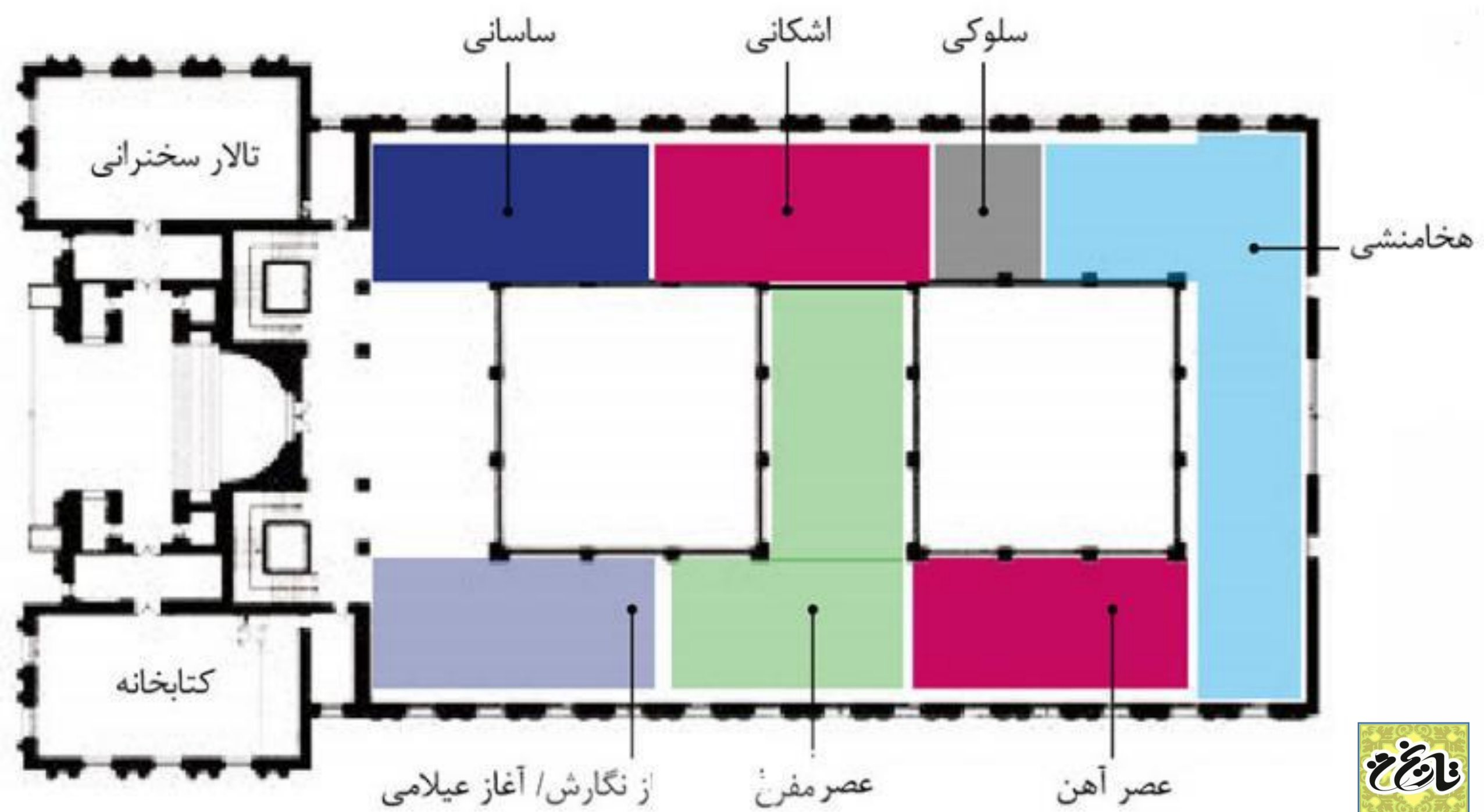
همچنین بسیاری از آثار باستانی گران بهای ایران، زینت بخش موزه های متعددی در کشورهای مختلف جهان به خصوص **موزه های لوور در پاریس، بریتانیا در لندن، آرمیتاژ در سن پترزبورگ روسیه و متروپولیتن در نیویورک هستند.**

موزه ملی ایران باستان

Architecture of
the Islamic Empire

...

کار موزه ها : نگهداری آثار باستانی

کار موزه ها: مرمت آثار باستانی

کار موزه ها : مرمت آثار باستانی

معروفترین موزه جهان

معروفترین موزہ جهان

متروپولیتن (نیویورک)

آرمیتاژ (سن پترزبورگ)

بریتانیا (لندن)

لوور (پاریس)

موزہ لوور پاریس

موزه بریتانیا در لندن

موزه متروپولیتن در نیویورک

آثار ایران در موزه های جهان

Photo: Karim Zabet

آثار ایران در موزه های جهان

باستان شناسی و تاریخ

باستان شناسی و تاریخ

باستان شناسی و علم تاریخ

باستان شناسی و علم تاریخ ، ارتباط تنگاتنگی دارند.

تاثیر تاریخ بر باستان شناسی

باستان شناسان از نوشته های مورخان برای شناسایی ، کشف و مطالعه آثار و مکان های باستانی بهره می برند.

تاثیر باستان شناسی بر تاریخ

مورخان از نتایج کاوش های باستان شناسان ، بهره می گیرند.

باستان شناسی و تاریخ

مطالعه و شناخت دوران بسیار طولانی پیش از تاریخ ، عمدتاً متکی به کاوش های باستان شناسی است.

از این رو

بیشتر اطلاعاتی که تاکنون درباره زندگی انسان و جوامع دوران پیش از تاریخ به دست آمده، حاصل تحقیقات علمی باستان شناسان است.

باستان شناسی و تاریخ

باستان شناسی همچنین به مطالعه دوره های تاریخی کمک فراوان کرده است .

منابع مکتوب برای شناخت کامل این دوره ها ، مخصوصا اوایل آن ، کافی نیستند .

بیشتر اطلاعات منابع مکتوب ، مربوط به رویدادهای سیاسی و نظامی و شرح اقدامات فرمانروایان است .

از سوی دیگر

کاوش های باستان شناسی و یافته های علمی باستان شناسان مورخان کمک زیادی می کند که ابعاد مختلف زندگی اجتماعی ، اقتصادی ، علمی و فرهنگی جوامع دوره های تاریخی را بهتر بشناسند .

بنابراین

به طور کلی ، **باستان شناسی** علاوه بر آنکه بخش عمده ای از **میراث فرهنگی بشر** را کشف و معرفی کرده است، نقش مهم تری در **مرمت و نگهداری** این میراث گران بها دارد.

خسته نباشید

موفق و سربلند باشید / احمد اسدی اقدم - آذربایجان شرقی . مرند

تاریخ

کانال تخصصی «تاریخ من» @tarikheman3